

Cuprins

Abrevieri.....	IX
Capitolul I. Introducere	1
Secțiunea 1. Scurt istoric al asigurărilor.....	1
§1. Asigurarea – o practică milenară	1
§2. Evoluția istorică a societăților de asigurare în România.....	4
Secțiunea a 2-a. Societățile de asigurare în dreptul românesc modern	8
Capitolul II. Asigurarea și reasigurarea – concepte, funcții, clasificări	11
Secțiunea 1. Observații asupra conceptului de asigurare	11
Secțiunea a 2-a. Aspectele tehnice ale asigurării.....	13
Secțiunea a 3-a. Funcțiile și principiile asigurării	15
Secțiunea a 4-a. Clasificarea asigurărilor	16
Secțiunea a 5-a. Asigurările de viață și asigurările generale.	
Privire comparativă.....	20
Secțiunea a 6-a. Asigurările facultative și asigurările obligatorii.	
Privire comparativă.....	21
Secțiunea a 7-a. Reasigurarea.....	23
Capitolul III. Părți și intermediari în asigurări	29
Secțiunea 1. Părțile contractului de asigurare	29
§1. Asiguratul	29
§2. Beneficiarul asigurării	31
§3. Asigurătorul	32
3.1. Autorizarea societăților de asigurare.....	33
3.2. Activitatea societăților de asigurare	36
3.3. Activitatea de supraveghere a asigurărilor și reasigurărilor	36
3.4. Falimentul și redresarea societăților de asigurare	38
3.5. Alți asigurători	45
Secțiunea a 2-a. Intermediarii de asigurări	47
Capitolul IV. Formarea și interpretarea contractului de asigurare.....	53
Secțiunea 1. Formarea contractului de asigurare.....	53
§1. Definiția și caracterele juridice ale contractului de asigurare	53
§2. Încheierea contractului de asigurare	57
2.1. Informarea părților și realizarea acordului de voință	57
2.2. Informarea asiguratului înainte de încheierea contractului	57
2.3. Fișa de informare	58
2.4. Informarea asigurătorului înainte de încheierea contractului	61
2.5. Buna-credință în contractul de asigurare.....	62
2.6. Acceptarea ofertei de a contracta	63
2.7. Nota (fișa) de acoperire.....	64

2.8. Momentul încheierii contractului	66
2.9. Formalități pentru încheierea valabilă a contractului de asigurare.....	67
2.10. Încheierea contractului de asigurare în formă electronică.....	67
2.11. Importanța momentului încheierii contractului	68
2.12. Momentul producerii efectelor.....	68
2.13. Derogări	69
§3. Conținutul și proba contractului de asigurare	69
3.1. Conținutul contractului de asigurare	69
3.2. Proba contractului de asigurare	71
3.3. Semnarea înscrisului constatator al contractului de asigurare.....	72
3.4. Probarea contractului de asigurare de către terți	74
§4. Durata contractului de asigurare	75
Secțiunea a 2-a. Interpretarea contractului de asigurare.....	76
Secțiunea a 3-a. Clauzele abuzive în contractul de asigurare.....	86
Capitolul V. Condițiile esențiale pentru validitatea contractului de asigurare.....	94
Secțiunea 1. Condițiile generale de validitate a contractului de asigurare	94
§1. Natura juridică a contractului de asigurare	94
§2. Capacitatea de a încheia un contract de asigurare	96
§3. Consimțământul părților contractante.....	97
§4. Obiectul contractului de asigurare	99
§5. Cauza contractului de asigurare.....	100
Secțiunea a 2-a. Condițiile speciale de validitate a contractului de asigurare	101
§1. Riscul.....	101
§2. Prima de asigurare	112
§3. Interesul asigurabil	115
§4. Suma asigurată.....	119
Capitolul VI. Particularitățile contractului de asigurare de bunuri	122
Secțiunea 1. Bunul asigurat.....	122
Secțiunea a 2-a. Efectele contractului de asigurare de bunuri	
înainte de ivirea cazului asigurat.....	135
§1. Drepturile asiguratului până la producerea cazului asigurat.....	135
§2. Obligațiile asiguratului până la ivirea evenimentului asigurat.....	136
§3. Drepturile și obligațiile asigurătorului până la ivirea cazului asigurat.....	154
Secțiunea a 3-a. Efectele contractului de asigurare de bunuri	
după producerea riscului asigurat	154
§1. Drepturile asiguratului după sinistru	154
§2. Drepturile creditorilor ipotecari sau privilegiați asupra indemnizației de asigurare	155
§3. Obligațiile asiguratului după sinistru	156
§4. Drepturile și obligațiile asigurătorului după sinistru	159
4.1. Obligațiile asigurătorului după sinistru	159
4.2. Limitarea garanției de asigurare	161
4.3. Subrogarea asigurătorului	170
4.4. Observații privind prescripția extinctivă în materia contractului de asigurare de bunuri	173

Secțiunea a 4-a. Încetarea contractului de asigurare de bunuri	175
§1. Moduri obișnuite de încetare a contractului de asigurare	175
§2. Moduri speciale de încetare a contractului de asigurare	176
2.1. Denunțarea contractului de asigurare	176
2.2. Nulitatea contractului de asigurare	177
2.3. Rezilierea contractului de asigurare	178
Secțiunea a 5-a. Asigurarea obligatorie a locuințelor împotriva cutremurelor, alunecărilor de teren sau inundațiilor	180
Capitolul VII. Particularitățile contractului de asigurare de răspundere civilă.....	185
Secțiunea 1. Considerații introductive	185
Secțiunea a 2-a. Asigurarea facultativă de răspundere civilă	186
Secțiunea a 3-a. Asigurarea obligatorie de răspundere civilă pentru pagubele produse terților prin accidente de autovehicule (RCA)	202
§1. Stabilirea și plata despăgubirilor	219
1.1. Repararea prejudiciului față de victima directă.....	220
1.2. Repararea prejudiciului față de victima prin ricoșeu.....	225
§2. Mijloace procedurale la dispoziția victimei pentru a obține plata despăgubirii.....	230
2.1. Solicitarea despăgubirii de la asigurătorul RCA al persoanei responsabile de accident. Acțiunea directă	230
2.2. Solicitarea despăgubirii de către terțul prejudiciat asigurătorului său facultativ de bunuri	235
2.3. Solicitarea de către terțul prejudiciat a despăgubirii de la propriul asigurător RCA. Decontarea directă	237
2.4. Rolul Biroului Asigurătorilor de Autovehicule din România (BAAR) în RCA	241
2.5. Reprezentantul de despăgubiri al asigurătorului RCA	246
Capitolul VIII. Asigurarea creditului	247
Secțiunea 1. Aspecte introductive	247
Secțiunea a 2-a. Particularitățile elementelor esențiale ale contractului de asigurare a creditului	250
§1. Riscul în contractul de asigurare a creditului.....	250
§2. Sinistrul – un prejudiciu definitiv?	252
§3. Interesul asigurabil în asigurarea creditului și teoria prejudiciului definitiv.....	253
§4. Prima în contractul de asigurare a creditului	256
§5. Indemnizația de asigurare în contractul de asigurare a creditului.....	257
Secțiunea a 3-a. Asigurarea creditelor de export. Rolul Băncii de Export-Import a României	258
Secțiunea a 4-a. Formele tradiționale de asigurare a creditului.....	261
Secțiunea a 5-a. Formele moderne de asigurare a creditului.....	262
Secțiunea a 6-a. Asigurarea creditului încheiată de debitor – asigurare sau cauțiune?	264
Secțiunea a 7-a. Cauțiunea directă – asigurare sau cauțiune?	267

§1. Comparații între unele tipuri de cauțiune și unele tipuri de asigurare a creditului.....	268
§2. Asigurarea-cauțiune.....	270
§3. Asigurarea de grup în situația asigurării creditului subscrise de o bancă.....	271
§4. Asigurarea creditului și <i>del credere</i>	277
Capitolul IX. Asigurările de persoane	279
Secțiunea 1. Considerații introductive	279
Secțiunea a 2-a. Asigurările de viață.....	283
§1. Clasificarea asigurărilor de viață	289
§2. Clauze suplimentare în asigurările de viață	296
§3. Particularități ale elementelor esențiale în contractul de asigurare de viață	297
§4. Elemente specifice încheierii contractului de asigurare de viață	299
§5. Drepturile și obligațiile contractantului asigurării pe parcursul executării contractului	305
5.1. Drepturile asupra rezervei. Modalități	305
5.2. Dreptul contractantului asigurării de a garanta plata unei creanțe cu asigurarea de viață.....	308
5.3. Specificul obligației de plată a primei în asigurarea de viață.....	310
§6. Producerea riscului. Plata indemnizației de asigurare	310
Secțiunea a 3-a. Asigurări de persoane, altele decât cele de viață.....	322
Capitolul X. Condiții generale de asigurare privind asigurări de bunuri, asigurări facultative de răspundere civile și asigurări de viață. Exemplificări.....	327
Secțiunea 1. Condiții generale pentru asigurarea esențială a locuinței.....	327
Secțiunea a 2-a. Condiții generale ale asigurării facultative de răspundere profesională pentru malpraxis a personalului medical și farmaceutic	338
Secțiunea a 3-a. Condiții generale de asigurare pentru asigurarea de viață de tip unit linked.....	359
Bibliografie selectivă.....	369
Index	379

Capitolul I

Introducere

Secțiunea 1. Scurt istoric al asigurărilor

§1. Asigurarea – o practică milenară

1. Antichitate. Ideea de asigurare, respectiv de suportare a pagubelor în comun, se pierde în negura timpurilor, fiind tot atât de veche ca și instinctul de solidaritate umană.

Cel mai vechi document scris datează de circa 6.500 de ani, document din cuprinsul căruia rezultă că meșteșugarii tăietori de piatră din Egiptul de Jos au constituit un fond de întraajutorare, format din contribuțiile tuturor pentru acoperirea pagubelor provocate de diverse nenorociri, cum ar fi cutremurele ori inundațiile ce se abăteau asupra lor. În Palestina a fost descoperit un document din antichitate care conține ideea de mutualitate în materia asigurării de animale („fiecăruia dintre noi căruia i-a pierit un măgar prin hoți sau prin animale sălbatice îi vom procura un altul”¹).

Înțeleptul legislator atenian Solon (640-558 î.e.n.) este autorul celei dintâi asigurări obligatorii care se cunoaște, deoarece el a ordonat ca societățile politice și meșteșugărești să constituie un fond comun, alimentat prin cotizații lunare, având ca destinație suportarea pagubelor survenite în interiorul grupului².

În Babilon, Fenicia și în alte țări străvechi, proprietarii caravelor și cei ai corăbiilor trebuiau să se înțeleagă între ei, adică să formeze asociații, în cadrul cărora suportau în comun pagubele provenite din jafuri ori din alte cauze, pe timpul transportului. Talmudul babilonian nuanța ideea de asigurări corelativ cu cea de vinovăție, deoarece se preciza că proprietarii de corăbii trebuie să se înțeleagă între ei pentru ca acela care își pierde corabia să primească alta în loc, iar dacă bunul s-a pierdut din culpa acestuia, i se refuza dreptul la orice despăgubire.

În Grecia antică, precum și la Roma, spre sfârșitul republicii, a existat o instituție juridică numită *foenus nauticum*, împrumut maritim, asemănătoare cu asigurarea pe baza căreia proprietarul mărfurilor date spre comercializare, ce urmau să fie transportate cu corabia pe mare, primea sub formă de împrumut o sumă de bani pe care o înapoia transportatorului, dacă vasul ajungea cu bine la destinație.

Caracterul aleatoriu al acestui împrumut maritim consta în ideea că riscul transportului pe mare era suportat de către creditor, iar nu de către proprietarul mărfurilor³. Dacă bunurile nu ajungeau la destinație, debitorul împrumutului maritim nu trebuia să mai restituie suma și dobânda aferentă, pentru că riscul a fost strămutat la creditor.

¹ D. Popescu, I. Macovei, Contractul de asigurare, Ed. Junimea, Iași, 1982, p. 9.

² A se vedea I. Râmniceanu, Asigurările de stat în Republica Socialistă România, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1984, p. 10.

³ A se vedea D. Popescu, I. Macovei, op. cit., p. 10.

Contractul de împrumut maritim (*foenus nauticum*) a cunoscut o largă răspândire la vremea respectivă, ca urmare a extinderii comerțului fenicienilor în zona litoralului grecesc în secolele IX-XI î.e.n., precum și a creșterii dominației comercianților greci în Marea Egee.

Stadiul final al practicării comerțului de împrumut în antichitate l-a reprezentat adoptarea vămii de către romani, aproximativ în anul 300 î.e.n., perioadă de timp în care această convenție cuprindea toate condițiile esențiale ale unei adevărate asigurări (risc, primă plătită, interes asigurabil, indemnizație)¹.

În timpul celui de-al doilea război punic (218-201 î.e.n.), romanii au cunoscut ideea de strămutare, de deplasare a riscului. Aceasta rezultă din faptul că, în contractele de furnizare de materiale și provizii, introduceau o clauză de garantare a transportului pentru pierderile provocate de inamic sau de calamități naturale.

2. Evul Mediu. În Evul Mediu, în Anglia, Germania, Irlanda și Danemarca au apărut unele corporații care se numeau ghilde și care erau organizate pe principiul mutualității, fiindcă acordau membrilor lor despăgubiri în natură pentru pierderile provenite din incendiu, furtul animalelor și naufragiul corăbiilor. În Irlanda, în secolul al XII-lea, existau asociații mutuale pentru acoperirea daunelor pentru pierderile de animale, organizate pe principiul reciprocității, una la câte 20 de gospodării.

Primele asigurări maritime au apărut la Roma, în secolul al XIV-lea, ca rezultat al dezvoltării comerțului în bazinul mediteranean și mările din jurul continentului european. Aceste asigurări au apărut din transformarea treptată, impusă de traficul comercial, a împrumutului maritim greco-roman (*foenus nauticum*) și modernizarea acestuia. A apărut astfel contractul de asigurare, constatat printr-un înscris numit poliță. Primele polițe de asigurare maritimă, care se păstrează și în prezent în diferite muzee ale lumii, sunt scrise în limba italiană și reprezintă modelul pe baza căruia s-au dezvoltat celelalte, inclusiv Polițele Lloyd's.

Aproximativ după anul 1350, contractul de asigurare a început să fie redactat de notari. Asigurătorul simula că a primit suma asigurată și se obliga să o restituie asiguratului după un anumit termen, cu excepția cazurilor când mărfurile ajungeau cu bine în portul sau locul de destinație prevăzut în convenție. În polițele care se redactau erau cuprinse aproape toate evenimentele fortuite cauzatoare de pagube. Astfel, într-o poliță din anul 1385, au fost enumerate următoarele riscuri asigurate: calamități naturale, incendiu, riscurile mării, aruncarea încărcăturii peste bordul navei, confiscarea de către autoritățile locale, represalii, întâmplări nefericite sau orice alte obstacole². Într-o altă poliță, emisă la Florența la data de 10 iulie 1397, se menționa că „Riscurile pe care asigurătorii le suportă de la Dumnezeu ori de la oameni, pe mare, incendiu, aruncare în mare, de oprire din partea seniorilor comunelor ori altor persoane, de represalii și de orice alt caz, întâmplare sau sinistru, care în orice chip ar putea să se întâmple ori s-au întâmplat și oricare ar fi cazurile și în orice condiții s-ar întâmpla, cu excepția acelor care privesc leștul și vama”³. Pirateria a fost cel mai

¹ A se vedea V. Ciurel, *Asigurări și reasigurări: Abordări teoretice și practici internaționale*, Ed. All Beck, București, 2000, p. 4-5.

² Idem, p. 7.

³ A se vedea D. Popescu, I. Macovei, op. cit., p. 11-12.

important și mai frecvent motiv de pierdere și de aceea primele de asigurare, care erau calculate întâmplător, erau foarte mari.

Începând din anul 1500, în nord-vestul Europei, orașul Anvers a devenit centrul strategic al comerțului la distanță, fiindcă acolo se înregistrau tot felul de tranzacții de către comercianți, avocați etc., se fixau prețuri pentru aproape toate bunurile și se luau în seamă diverse tipuri de risc. Tot acolo se soluționau și litigiile născute din contractele de asigurare.

Situat la nord de Anvers, orașul Amsterdam, începând cu secolul al XVII-lea, devine centrul comerțului european. Cetățenii olandezi se asociau câte 64 de parteneri, pentru a dispersa riscul de daună la care erau supuse navele lor. Curând s-a înființat o „Cameră pentru asigurări”, apoi „Banca Amsterdam” (1609), care făcea servicii bancare și realiza transferuri monetare fără comision și „Bursa Amsterdam” (1609), care a devenit prima piață bursieră a lumii.

3. Epoca modernă. Anglia era o țară de comercianți și, de aceea, asigurările au cunoscut o puternică dezvoltare. La începutul secolului al XV-lea se foloseau contracte de asigurare maritimă de origine italiană. Acestea se negociau de brokeri și apoi se întocmeau de notari, care țineau registrele tuturor polițelor încheiate.

În anul 1576, s-a înființat „Camera de Asigurări” (*Chamber of Assurances*) la care s-au înregistrat toate polițele semnate. Apoi, printr-o hotărâre a Parlamentului englez din anul 1601, s-a statuat că despăgubirile din asigurare trebuiau supuse sancțiunilor legale, iar guvernul răspundea de executarea contractului de asigurare și de rezolvarea neînțelegerilor dintre asigurați și asigurători.

Din studierea arhivelor Amiralității engleze a rezultat că cea mai veche poliță de asigurare a fost datată la 20 septembrie 1547, redactată în limba italiană și tradusă în limba engleză. Din dosarele examinate s-a constatat că cel mai renumit loc al asigurărilor maritime din Londra era pe strada Lombard, lângă Royal Exchange. Acolo se încheiau contracte de asigurare reciprocă împotriva pericolelor maritime, sub forma poliței Lloyd's, în care se menționau nava, încărcătura, proprietarul, echipajul și destinația. Participanții la asigurare își treceau numele și procentul de risc asumat sub (după) descrierea transportului care urma să aibă loc, motiv pentru care au fost numiți subscriitori. Ei garantau cu activitatea lor partea arătată din pierderea asigurată¹.

În anul 1720, din cauza unor investiții speculative, a avut loc o prăbușire economică la Londra, cunoscută sub numele de *South Sea Bubble*, motiv pentru care Parlamentul a intervenit și a restrâns dreptul de a încheia asigurări maritime, acordându-l doar companiilor London Assurance și Royal Exchange. Această măsură radicală a creat un mare avantaj Pieței Lloyd's, dobândind supremație și exclusivitate pentru asigurările maritime². Printr-o hotărâre a Parlamentului s-a statuat ca polița emisă de societatea Lloyd's, care funcționa ca o societate comercială pe acțiuni, să fie obligatorie, în ce privește clauzele sale, pentru toți asigurătorii maritimi.

În evoluția asigurărilor trebuie să menționăm contribuția matematicienilor la studiul riscului și al incertitudinii cu ajutorul calculului combinatorial, al permută-

¹ A se vedea D.A. Constantinescu, M. Dobrin, A.M. Ungureanu, D. Grădișteanu, *Tratat de asigurări*, Ed. Semne '94, București, 1999, p. 17; V. Ciurel, op. cit., p. 9.

² Ibidem.

rilor și al altor calcule probabilistice. Jacob Bernoulli, matematician elvețian, a dezvoltat legea numerelor mari, potrivit căreia incertitudinea poate fi diminuată prin creșterea numărului de observații, iar riscul poate fi cuantificat.

Evoluția asigurării contra incendiului ne arată că până la marele incendiu din anul 1666 din Londra nu exista nicio protecție în mediul urban. De teama repetării unui alt incendiu devastator, s-au pus bazele unei afaceri cu un astfel de obiect, constructorul obligându-se să repare sau să reconstruiască orice casă distrusă de un astfel de eveniment. Această societate înființată de N. Barbon, antreprenor, s-a extins și a înființat separat „Oficiul de asigurați pentru case”, dispunând și de un grup de pompieri. În anul 1684, s-a înființat asociația Friendly Society, care suporta pagubele rezultate din incendii, iar în anul 1710, Charles Pavey a înființat Sun Fire Office, cea mai veche companie de asigurări din Anglia, care își desfășoară activitatea și în zilele noastre¹.

La sfârșitul secolului al XVIII-lea, asigurarea contra incendiilor s-a extins pe tipuri de clădiri acoperite, ponderea având-o magazinele, berăriile, filaturile de bumbac, magaziile, imprimeriile, morile și rafinăriile de zahăr.

§2. Evoluția istorică a societăților de asigurare în România

4. Primele organizații cu caracter de mutualitate și întrajutorare. În țara noastră, prima formă de asigurare cunoscută, denumită „Hopșa”, consta în întrajutorarea reciprocă a locuitorilor din aceeași comună pentru cazul accidentării și sacrificării din necesitate a vitelor. Proprietarii își recuperau total sau parțial dauna pe care au suferit-o, deoarece, în cazul accidentării unui animal, acesta era tăiat, iar carnea se împărțea între toți locuitorii comunei, fiecare plătind o sumă de bani care reprezenta nu numai prețul cărnii, dar și contribuția sa la acoperirea prejudiciului².

Odată cu asocierea meseriașilor în bresle, în Transilvania secolului al XIV-lea au apărut și primele organizații cu caracter de mutualitate și întrajutorare, concluzie care se desprinde din examinarea prevederilor statutelor acestora. Astfel, fiecare membru al breslei era obligat să plătească o taxă de înscriere și apoi cotizații periodice, sume din care se plăteau cheltuielile de înmormântare a celor săraci; dacă văduva și copiii meseriașului decedat rămăneau fără mijloace de întreținere, erau ajutați din așa-numita „lada zestrei”; copiii minori ai meșterilor decedați erau considerați membri ai breslei, dacă văduva plătea o anumită cantitate de ceară³.

Cu timpul s-au constituit asociații care cuprindeau locuitorii mai multor comune pentru stingerea incendiilor, iar în anul 1744, la Brașov, s-a organizat o „Casă de incendii”, prin fuzionarea mai multor asociații vecine. Această „Casă” a funcționat până în anul 1763, pe baza unor cotizații trimestriale, plătite de membrii asociației, cotizații din care erau despăgubiți cei care sufereau de pe urma unui incendiu⁴.

¹ Idem, p. 19.

² A se vedea D. Popescu, I. Macovei, op. cit., p. 15; I. Râmniceanu, op. cit., p. 10; Apariția și dezvoltarea asigurărilor în România, în Vol. Materiale teoretice pentru învățământul profesional, editat de ADAS București, 1972, p. 92-94.

³ A se vedea I. Râmniceanu, op. cit., p. 11.

⁴ I. Râmniceanu, op. cit., p. 11; D. Popescu, I. Macovei, op. cit., p. 16.

Conducerea oraşului Sibiu a încercat să înfiinţeze o instituţie de asigurare pentru incendiu, dar când statutul acestei asociaţii a fost definitivat, numai jumătate din proprietarii de imobile şi-au manifestat acordul cu privire la această asigurare, astfel că s-a renunţat la ea.

Într-un număr mare de localităţi din Transilvania au luat fiinţă asociaţii de înmormântare, care, pe baza unor simple formalităţi, acopereau din cotizaţiile încasate cheltuielile legate de decesul membrilor săi.

5. Aşezarea pe baze moderne a tehnicilor asigurării. Odată cu dezvoltarea economiei, procesele de producţie au devenit mai complexe, având drept consecinţă nu numai creşterea avuţiei sociale, dar, în acelaşi timp, şi înmulţirea posibilităţii de realizare a unor sinistre producătoare de pagube materiale. Interesul oamenilor pentru luarea unor măsuri de evitare a suportării riscului de unul singur a crescut considerabil.

În secolul al XIX-lea asistăm la perfecţionarea continuă a tehnicii asigurărilor, la aşezarea acestora pe baze moderne. Într-adevăr, prima organizaţie de asigurare propriu-zisă a fost înfiinţată la data de 24 iulie 1848, la Braşov, şi se numea „Institutul General de Pensii”. Acest institut era fundamentat pe principiul mutualităţii şi avea ca obiect asigurarea membrilor săi, care, în schimbul unor prime plătite pe o perioadă de 17 ani, primeau o rentă viageră anuală¹.

După Tratatul de la Adrianopole din 1829, când Principatele Române şi-au intensificat exportul de cereale, au apărut mai multe societăţi străine de asigurare care şi-au deschis agenţii la Bucureşti, Iaşi şi în porturile dunărene, al căror obiect de activitate se referea la asigurările de viaţă, incendiu şi transporturile pe Dunăre. În acelaşi timp, s-au înregistrat şi unele iniţiative locale pentru înfiinţarea unor societăţi de asigurări, cum ar fi cea pentru o companie de asigurări maritime sau pentru „Casa Asiguranţei la Eşi pentru bătutul pietrei”².

Dezvoltarea capitalismului în cea de a doua jumătate a secolului al XIX-lea şi până la primul război mondial a însemnat, în ţara noastră, şi proliferarea asigurărilor prin apariţia unor societăţi care au antrenat în circuitul economic importante capitaluri interne. Astfel, dintre cele mai importante societăţi de asigurare enumerăm: „Transilvania” (1866), „Dacia” (1871), „România” (1873), „Naţionala” (1882), „Generală” (1887), „Agricola” (1906), „Unirea” (1908) şi „Prima ardeleană” (1911).

Prima societate importantă de asigurări, Dacia, a fost înfiinţată în martie 1871, avea un capital social de 3.000.000 lei şi era susţinută de ministrul de externe din acea perioadă, care era membru al consiliului de administraţie. Această societate a contribuit la modernizarea economiei şi a stimulat înfiinţarea unei alte societăţi de asigurări, „România”, cu un capital de 2.000.000 lei, din al cărui consiliu de administraţie făceau parte personalităţi ilustre ca Mihail Kogălniceanu, Gr. Ghica, principele Barbu Ştirbei şi alţii.

În anul 1882 cele două societăţi de asigurări s-au contopit prin fuziune, sub denumirea „Dacia-România”, formând astfel o puternică organizaţie care a desfăşurat o activitate deosebit de prosperă pe întreg cuprinsul ţării, determinând firmele străine

¹ A se vedea D. Popescu, I. Macovei, op. cit., p. 16.

² Idem, p. 17.

să-și retragă reprezentanțele și să cedeze întregul portofoliu societății autohtone de asigurări¹.

În același an, a fost înființată societatea „Națională”, cu un capital social de 3.000.000 lei, care a cunoscut o puternică dezvoltare și care a reușit să elimine și să preia portofoliul ultimei societăți străine care își desfășura activitatea pe teritoriul țării noastre, „Asiende Assicuratrice” din Trieste.

Cercurile comerciale din Brăila și Galați, printr-o colaborare cu Banca Marmorosch Blank, au înființat o societate de asigurare a transporturilor maritime de cereale cu sediul la Brăila. Această societate a stabilit legături atât de strânse cu asigurători și reasigurători străini încât a obținut recunoașterea polițelor ei de asigurare de transport pe piețele străine. Mai târziu, societatea de asigurări „Generală” și-a mutat sediul la București și și-a extins operațiunile la toate tipurile de contracte de asigurare.

Aceste societăți au neglijat aproape complet riscurile legate de agricultură și creșterea animalelor, cu toate că astfel de asigurări erau solicitate tot mai insistent. Din acest punct de vedere, era justificată afirmația că asigurările din România nu au istoric, mai ales că statul și asociațiile mutuale nu au manifestat suficient interes pentru extinderea ideii de risc, „nu s-au străduit să umple un gol, care totdeauna a fost simțit în economia noastră”².

În anii care au urmat după înființarea acestor societăți și până la începutul primului război mondial (1897-1915), unele societăți ca „Asigurarea Românească” și „Vulturul” au făcut și asigurări de animale, iar altele, ca „Dacia-România”, „Națională”, „Generală” și „Agricola”, întocmeau contracte de asigurare a culturilor agricole contra grindinei. Asigurătorii acceptau riscul de grindină numai dacă asiguratul încheia contracte de asigurare și pentru viață, pentru accidente și incendiu, iar plata indemnizației care reprezenta despăgubirea pentru grindină era condiționată de menținerea și prelungirea contractelor pentru celelalte riscuri asigurate.

Cu toate că activitatea statului în domeniul asigurărilor agricole era nesemnificativă, în anul 1903 a fost adoptat Regulamentul fondului de asigurare a culturii tutunului.

În fine, înainte de începerea primului război mondial, și anume la 14 mai 1911, a luat ființă, la Sibiu, „Banca Generală de Asigurare”, cu un capital social exclusiv românesc, de un milion de coroane, care a cunoscut o puternică dezvoltare, și societatea „Agricola”, înființată sub influența capitalului italian, care avea în vedere toate riscurile legate de ramurile agriculturii.

Între cele două războaie mondiale, asigurările din țara noastră au cunoscut o adevărată înflorire, mai ales în ramura asigurărilor de viață, dar gradul de cuprindere a populației cu venituri mici a rămas scăzut. Forma cea mai răspândită de asigurare era asigurarea mixtă, cu plata sumei asigurate la expirarea termenului asigurării sau mai înainte, adică la data decesului asiguratului³.

Într-adevăr, în perioada interbelică, societățile de asigurări străine și-au deschis agenții și sucursale proprii pe teritoriul României, ca, de exemplu, „Sun” din Londra, „Adriatica” din Trieste, „Danubiana” și altele. Din anul 1940, asistăm la o pătrundere

¹ A se vedea I. Râmniceanu, op. cit., p. 13.

² A se vedea N. Ghiulea, Asigurările agricole, Ed. Cultura Națională, București, 1930, p. 396.

³ A se vedea D. Popescu, I. Macovei, op. cit., p. 18-19.

masivă a capitalului german pe piața de asigurări din România, cu ajutorul societăților „Victoria”, „Vatra Dornei”, „Allemania”, „Steaua României”, „Transilvania”, „Dacia-România” și altele.

De remarcat faptul că, dacă în anul 1930 pe teritoriul țării noastre existau 44 de societăți de asigurare române și străine, în anii care au urmat, unele dintre ele nu au rezistat economiei de piață, astfel că, în anul 1936, își mai desfășurau activitatea doar 36 de societăți, cu un capital total de 400.000.000 lei și cu rezerve de peste 2,2 miliarde lei. Aceste societăți aveau ca obiect de activitate asigurarea de bunuri și de persoane, însă acordau o atenție deosebită riscurilor de incendiu și de transport, fiindcă le aduceau mari profituri și neglijau asigurările de bunuri agricole care erau puțin rentabile pentru asigurator¹.

În aceeași perioadă de timp, prin Legea nr. 216/1930 statul s-a implicat puternic în domeniul asigurărilor și a înființat pe lângă Ministerul de Industrie și Comerț numitul Oficiu pentru supravegherea întreprinderilor private, care încheia asigurări și reasigurări în țară, iar prin Legea nr. 820/1942 a organizat Regia Autonomă a Asigurărilor de Stat (ADAS), care asigura nu numai bunurile proprietate de stat deținute de ministere, case de economii și așezăminte culturale, dar practica și unele asigurări obligatorii sau facultative ale persoanelor fizice. De menționat faptul că activitatea acestei regii s-a caracterizat și prin lărgirea sferei riscurilor asigurate și a reasigurării unora dintre ele la societăți din țară sau din străinătate². Activități de asigurare mai desfășurau și unele instituții prin secțiile lor, cum ar fi „Casa armatei”, care asigura caii, proprietate de stat, dați în folosință ofițerilor, și „Eforia bisericii ortodoxe Române”, care asigura bunurile bisericilor³.

Ca urmare a instaurării regimului comunist în România, în anul 1948 a avut loc naționalizarea și trecerea în proprietatea statului a tuturor societăților capitaliste de asigurare, ca bunuri ale întregului popor. Societățile de asigurări naționalizate au fost lichidate cu data de 1 septembrie 1949, iar portofoliul lor și rezervele tehnice și matematice au fost preluate de o societate româno-sovietică pe acțiuni, „Sovrom-Asigurare”, care avea ca obiect contractarea asigurărilor facultative de bunuri și persoane.

Prin Decretul nr. 38/1952 a fost creată Administrația Asigurărilor de Stat, sub îndrumarea și controlul Ministerului finanțelor, având ca obiectiv încheierea, în sectorul particular, a asigurărilor obligatorii, prin efectul legii, de bunuri și persoane, precum și operațiunile de reasigurare. În anul următor înființării sale, ADAS a preluat și asigurările facultative de bunuri și persoane de la „Sovrom-Asigurare”, astfel că a devenit singura societate de asigurări din România. În raport cu aceste importante modificări, dispozițiile Legii nr. 216/1930 referitoare la contractul de muncă au rămas în vigoare numai în măsura compatibilității lor cu dreptul socialist.

¹ A se vedea Gh. Dragoș, Asigurările agricole în România, în Observatorul social economic nr. 1-2/1932, Cluj, p. 114; M. Trandafirescu, Momente din istoria asigurărilor agricole în România, în Vol. Probleme de asigurări, ADAS, București, 1973, p. 44 și urm.; I. Râmniceanu, op. cit., p. 16.

² A se vedea D. Popescu, I. Macovei, op. cit., p. 19; I. Râmniceanu, op. cit., p. 16.

³ A se vedea E. Bolduș, Apariția și dezvoltarea asigurărilor în România, în Revista Finanțe și Credit nr. 2/1969, p. 40 și urm.